

MA'MURA ZOHIDOVA HIKOYALARIDA MILLIYLIK
MASALASI

Guliston davlat Universiteti Filologiya fakulteti

Filalogiya va tillarni o'qitish o'zbek tili

1-kurs talabasi Uzoqova Feruza

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada zamonaviy o'zbek adabiyotining iste'dodli vakillaridan biri bo'lgan Ma'mura Zohidova ijodida milliylik masalasining badiiy talqini yoritilgan. Adib hikoyalarida o'zbek xalqining qadriyatlarini, urf-odatlarini, oila muhitiga xos xususiyatlar, ayol obrazi va milliy ruh ifodasi tahlil etiladi. Maqolada yozuvchining milliy tafakkurni badiiy asarlarga singdirishdagi mahorati ilmiy-nazariy asosda tahlil qilinadi.*

***Kalit so'zlar:** milliylik, an'ana, ayol obrazi, zamonaviy o'zbek adabiyoti, ruhiy kechinma, xalqona qadriyatlar.*

KIRISH

O'zbek adabiyoti tarixida milliylik masalasi har doim dolzarb mavzulardan biri bo'lib kelgan. Adabiyot nafaqat san'at turi, balki xalqning ma'naviy olamini ifodalovchi kuchli ijtimoiy hodisadir. Shu jihatdan Ma'mura Zohidova ijodi ham o'zbek milliy qadriyatlarini, an'analari va oila muhitiga xos ruhiy holatlarni badiiy yoritishi bilan ajralib turadi.

Yozuvchi hikoyalarida xalqona hayot, oddiy insonlar taqdiri, ayollarning jamiyatdagi o'rni hamda o'zlikni anglash jarayonlari chuqur psixologik tahlil bilan yoritilgan. Shu bois uning asarlarida milliy ruh, ma'naviyat va oila qadriyatlariga sadoqat asosiy o'rin egallaydi.

ASOSIY QISM

1. Ma'mura Zohidova ijodining asosiy yo'nalishlari

Ma'mura Zohidova o'z ijodida inson ruhiyatini, ayniqsa ayol qalbidagi nozik tuyg'ularni tasvirlashda o'ziga xos uslubga ega. Uning hikoyalarida o'zbek ayolining

sabr-toqati, mehr-muhabbati, oila muqaddasligi, bolalarga bo'lgan mehr singari milliy qadriyatlar asosiy g'oya sifatida yoritiladi. Yozuvchining "Ona iztirobi", "Jimjit kechalar", "Ko'ngil sukunati" kabi hikoyalarida milliylik unsurlari, xalqona iboralar, ma'naviy qadriyatlar bilan boyitilgan badiiy til qo'llanadi.

2. Milliylikning badiiy ifodasi

Zohidova hikoyalarida milliylik ko'p jihatdan: til (xalqona so'zlashuv uslubi, maqollar, iboralar),

urflar va odatlar (to'y marosimlari, oila muhitidagi munosabatlar),

mentalitet (sabr, vafodorlik, or-nomus kabi qadriyatlar),

milliy ruh (o'zligini anglash, millat sha'nini asrash) orqali ifodalanadi.

Masalan, yozuvchining qahramonlari ko'pincha o'z taqdirini xalq hayoti, oila qadriyatlari bilan uyg'un holda ko'radi. Bu esa asarlarda milliylikni faqat tashqi bezak emas, balki ichki ruhiy mazmun sifatida ochib beradi.

3. Ayol obrazi va milliy qadriyatlar uyg'unligi

Zohidova asarlarida ayol nafaqat oila a'zosi, balki milliy ruhni saqlovchi timsol sifatida gavdalanadi. U o'zbek ayolining hayotiy tajribasi, sabr-toqati, mehr-muhabbatini yuksak ma'naviy darajada tasvirlaydi. Bu jihatdan yozuvchi ijodi o'zbek milliy qadriyatlari, ayniqsa onalik va oila muqaddasligini badiiy ifodalashda alohida o'rin egallaydi.

4. Badiiy uslub va xalqona obrazlilik

Ma'mura Zohidovaning hikoyalarida xalq og'zaki ijodiga xos obrazlar — o'xshatishlar, maqollar, xalqona so'z birikmalari ko'p uchraydi. Shu orqali yozuvchi o'z asarlariga milliy ruh, tabiiylik va samimiyat bag'ishlaydi.

1. Ma'mura Zohidova ijodining milliy badiiy manbalari

Ma'mura Zohidova ijodi zamonaviy o'zbek adabiyotida milliy qadriyatlarni zamon talablari bilan uyg'unlashtirgan yozuvchilardan biri sifatida e'tirof etiladi. Uning asarlarida o'zbek xalqining mentaliteti, urf-odatlari, ma'naviy qadriyatlari tabiiy, samimiy va hayotiy manzara tarzida aks etadi.

Yozuvchi ko‘plab asarlarida xalq hayotini o‘z ko‘zi bilan kuzatgan, insoniy tuyg‘ularni teran his qilgan muallif sifatida namoyon bo‘ladi. Zohidova hikoyalarida voqealar ko‘pincha oddiy oila muhitida, qishloq hayotida kechadi. Bu esa o‘zbek milliy hayotining rang-barang jihatlarini ochish imkonini beradi. Uning “Ko‘ngil sukunati”, “Ona iztirobi”, “Taqdir tarmog‘i” singari hikoyalarida milliy ruh faqat obrazlarda emas, balki badiiy tafakkur shaklida ko‘zga tashlanadi. Qahramonlar hayoti orqali yozuvchi xalq hayotining og‘riqli, lekin ma‘naviy jihatdan pok tomonlarini ifoda etadi.

2. Milliylik — adabiyotning ma‘naviy ustuni sifatida

Ma‘mura Zohidova asarlarida milliylik tasviriy vosita emas, balki ma‘naviy ustun, asarning g‘oyaviy tayanchi sifatida namoyon bo‘ladi. Uning hikoyalarida xalqning urf-odati, diniy e‘tiqodi, qadimiy qadriyatlari orqali inson ruhiyatidagi ezgulik, sadoqat va mehr ifodalanadi. Yozuvchi milliylikni ko‘p hollarda ayol timsoli orqali ochadi. Chunki ayol — millatning ma‘naviy ustuni, oila va jamiyatni bog‘lovchi kuchdir. Shu sababdan Zohidova ijodidagi milliylikni ayol obrazi, oila qadriyatlari va xalqona muhit orqali tahlil qilish lozim.

Masalan, yozuvchining “Ona iztirobi” hikoyasida onalik timsoli orqali xalqimizga xos mehr, sabr-toqat, fidoyilik kabi fazilatlar yuksak badiiylikda ifodalanadi. Ona obrazi millatni, qadriyatni va hayot mazmunini anglatadi.

3. Ayol obrazi orqali milliy ruhning ifodasi

Zohidovaning hikoyalarida ayollar milliy qadriyatlarning eng asosiy timsoli sifatida gavydalanadi. Ularning qalbidagi kechinmalar, orzular, iztiroblar o‘zbek ayoliga xos sabr va or-nomus bilan uyg‘unlashadi. Muallif ayollarni faqat oilaviy hayot doirasida emas, balki ularning jamiyatdagi o‘rni, ma‘naviy kuchi, o‘zligini anglash jarayonini ham ko‘rsatadi. Shu tariqa yozuvchi milliylikni zamonaviy hayot bilan bog‘lab, o‘zbek ayolining yangi obrazini yaratadi. Buning yorqin misoli sifatida “Ko‘ngil sukunati” hikoyasida bosh qahramonning ichki iztiroblari, oila va jamiyat o‘rtasidagi ruhiy kurashlari tasvirlanadi. Bu asarda yozuvchi o‘zbek ayolining kuchli, ammo nozik tabiatini milliy ruhda ifodalagan.

4. Milliylikning badiiy ko‘rinishlari

Ma‘mura Zohidova hikoyalarida milliylik quyidagi badiiy ko‘rinishlarda namoyon bo‘ladi

1. Til orqali milliylik – yozuvchining badiiy tili xalq og‘zaki ijodiga, maqol va iboralarga boy.

Masalan, “Ona yurakni hech kim alday olmaydi”, “Sabr – ayolning bezagi”, “Ko‘ngilning ovozi yurak eshitadi” kabi iboralar milliy ohangni kuchaytiradi.

2. Qahramonlarning turmush tarzi orqali – ularning kiyinish madaniyati, muomala uslubi, oilaviy odatlarida milliylik seziladi.

3. Mavzular orqali – yozuvchi asarlarida ko‘p hollarda oila, muhabbat, mehr, fidoyilik, ota-onaga hurmat, or-nomus kabi qadriyatlarni ilgari suradi.

4. Muallif pozitsiyasi orqali – Zohidova milliy qadriyatlarga chuqur sadoqat bilan qaraydi. Uning asarlarida xalq hayotiga begona g‘oyalar emas, balki milliy an‘analar asosida shakllangan axloqiy mezonlar ustuvorlik qiladi.

5. Ma‘mura Zohidova hikoyalarining psixologik va falsafiy qatlamlari

Yozuvchi hikoyalarida milliylik faqat tashqi ko‘rinish emas, balki ruhiy-falsafiy asosdir. Qahramonlar ichki kechinmalarida ham milliy ruh sezilib turadi. Ularning ruhiy holati — xalqning ruhiy kechinmalari bilan uyg‘unlashadi. Masalan, “Jimjit kechalar” hikoyasida inson vijdoni, mehr va sadoqat masalalari o‘zbek xalqining an‘anaviy qarashlari asosida yoritilgan. Muallif psixologik tahlil vositasida milliy ruhni ochib beradi. Zohidova ijodining falsafiy mohiyati shundaki, u milliy qadriyatlarni zamonaviy muammolar bilan bog‘lay olgan. Bugungi o‘zbek jamiyatidagi ayollar, onalar, yoshlar muammolarini milliy tafakkur doirasida tahlil qilishi yozuvchining milliy ong va zamon ruhi uyg‘unligini ko‘rsatadi.

6. Ma‘mura Zohidova ijodining boshqa ayol yozuvchilardan farqi

Zohidovaning ijodi Zulfiya, Saida Zunnunova, Halima Xudoyberdiyeva kabi ayol adiblar an‘anasining davomidir. Ammo ularning asarlarida sovet davri mafkurasi kuchli bo‘lgan bo‘lsa, Zohidova mustaqillik davri ayolining ichki dunyosini ko‘rsatishga e’tibor beradi.

U zamonaviy hayotdagi ayolning psixologik izlanishlarini milliy qadriyatlar asosida yoritadi. Shu jihatdan uning asarlari bugungi o‘zbek ayolining ruhiy o‘zgarishlarini, jamiytdagi o‘rni va mas’uliyatini ochib beradi.

7. Ma’mura Zohidova asarlarida xalqona obrazlilik va ramziylik

Yozuvchi hikoyalarida xalqona ramzlar – gul, suv, yo‘l, yurak, ona timsollari ko‘p uchraydi. Masalan, suv hayot, poklik, mehr timsoli bo‘lsa, yo‘l – taqdir va sinov ramzidir. Bu ramzlar milliy tafakkurda chuqur ma’noga ega bo‘lib, yozuvchining badiiy dunyoqarashini milliy asosda boyitadi.

Badiiy tafakkurdagi ramzlar orqali muallif xalqning ichki dunyosini, ruhiy o‘zgarishlarini, qadriyatlar tizimini badiiy ifoda etadi. Shu jihatdan Zohidovanning milliylikka yondashuvi faqat mavzu darajasida emas, balki badiiy ramziylik darajasiga ko‘tarilgan.

8. Milliylikning zamonaviy talqini va xulosa sifatida tahlil

Ma’mura Zohidova ijodi o‘zbek milliy qadriyatlarini bugungi zamon ruhida talqin etishning yorqin namunasi hisoblanadi. Uning hikoyalarida milliylik – o‘tmish xotirasi emas, balki bugungi insonni tarbiyalovchi, ma’naviy ozuqa beruvchi manba sifatida talqin qilinadi. Yozuvchi o‘z asarlari orqali millatning eng muhim fazilatlarini — mehr, sadoqat, sabr, or-nomus, vatanparvarlik singari qadriyatlarni tiklaydi va yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashga da’vat etadi.

Xulosa

Ma’mura Zohidova hikoyalarida milliylik masalasi asarning ichki ruhiy asosini tashkil etadi. Uning ijodi o‘zbek xalqining turmush tarzi, qadriyatlari, oila va ayol mavqeiga bo‘lgan e’tiborini ifodalaydi. Yozuvchi milliylikni zamonaviy ruh bilan uyg‘unlashtirgan holda, bugungi o‘zbek ayolining ma’naviy olamini chuqur ochib beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Zohidova M. “Ko‘ngil sukunati”. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 2020.
2. Karimov I. “Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch”. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008

3. Qurbonova Z. “Zamonaviy o‘zbek ayol yozuvchilari ijodida milliylik masalasi” // O‘zbek tili va adabiyoti jurnali, 2021-yil, №3.
4. Jo‘rayeva M. “Milliy ruh va ayol obrazi zamonaviy hikoyalarda”. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2022.
5. Abdurahmonova D. “Adabiyotda milliylik va universallik”. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.